

Utbildningsinspektion i Alvikensskolan Förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	3
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Alvikensskolan den 20–21 september 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Alvikensskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Alvikensskolan intervjuades skolläda, lärare, elevvårdspersonal, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i flertalet årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Alvikensskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	110
Förskoleklass	51
Grundskola	252

Alvikensskolan har förskoleklass och årskurs 1–6 med totalt ca 300 elever. Alvikensskolan är belägen i centrala Bromölla och eleverna kommer huvudsakligen från Bromölla tätort. Skolan består av två byggnader, varav en mindre byggnad från 1910-talet och en större från 1950-talet. Båda byggnaderna är i behov av upprustning och kommunala medel finns avsatta för renovering under 2007 och 2008. Även lokaler i Humleskolan, som ligger strax intill, nyttjas av Alvikensskolan för exempelvis undervisning i idrott och hälsa. De flesta av Alvikensskolans elever går sedan vidare till årskurs 7–9 i Humleskolan.

På grund av demografiska faktorer har elevantalet minskat under senare tid men förväntas vara stabilt under de närmast kommande åren.

Vid inspektionstillfället befann sig skolan i en brytningstid, skolans organisation hade nyligen förändrats med anledning av det minskade elevunderlaget och en ny rektor hade tillträtt till följd av att den tidigare rektorn hastigt avlidit efter en längre tids sjukdom.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Alvikensskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Alvikensskolans undervisning ligger väl i linje med läroplan och kursplaner. Lärarna är kompetenta och engagerade och ett gott förhållande finns mellan lärare och elever. Ämnen integreras genom en god samverkan mellan lärare, vilket skapar helhet och sammanhang i undervisningen. Arbetsformer och arbetssätt är varierade och en aktiv strävan finns att stimulera elevernas lust att lära. Eleverna ges både stöd och utmaningar efter behov. Goda möjligheter till elevinflytande ges.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Elevers val genomförs inte i enlighet med författningarna, då eleverna inte har möjlighet att göra ett medvetet val ur ett allsidigt urval av skolans ämnen (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen).
- Skolans kvalitetsredovisning utarbetas inte i samverkan med eleverna och deras vårdnadshavare ges inte möjlighet att delta i arbetet (4 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör fortsätta utveckla en samsyn bland pedagogerna kring målen för utbildningen samt förtydliga dessa för eleverna.
- Skolan bör förbättra uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskapsresultat

Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs fem för de senaste två åren visar att flertalet elever når målen. En relativt stor andel är dock godkända med tvekan. Utifrån detta vill inspektörerna framhålla att det är av vikt att skolan fortsätter analysera hur måluppfyllelsen i svenska, engelska och matematik ytterligare kan förbättras. För övriga ämnen saknar skolan en systematisk uppföljning av elevernas kunskapsutveckling. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.

Inspektörerna vill samtidigt framhålla som lovvärt att skolan kontinuerligt följer upp elevernas utveckling i förhållande till generella kunskapskvaliteter och läroplansmål, bland annat avseende elevernas samarbetsförmåga, ansvarstagande, initiativförmåga och kreativitet.

Normer och värden

Skolan utmärks av ett i huvudsak gott socialt arbetsklimat. Vid intervjuer med elever och föräldrar har dock framkommit att trakasserier och annan kränkande behandling förekommit vid enstaka tillfällen, trots ett målinriktat förebyggande arbete från skolan sida. Även om majoriteten av eleverna trivs och känner sig trygga, gäller detta således inte för samtliga elever. Se vidare i nästa avsnitt.

Sammanfattning

Elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik förefaller god. Uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen behöver förbättras. Arbetsklimatet är i huvudsak gott.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för skolformen.

Arbetsmiljö och delaktighet

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling.

Vid inspektionstillfället hade skolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med de tidigare bestämmelserna i läroplanen. Programmet kan inte anses motsvara en sådan likabehandlingsplan som den nya lagen kräver då den inte behandlar kränkningar mellan vuxen och elev eller diskriminering. Vid senare kommunikering med rektorn har inspektörerna fått ta del av en omarbetad plan. Denna uppfyller emellertid inte heller lagens krav då den exempelvis inte behandlar åtgärder då vuxen kränker en elev, se vidare i Skolverkets allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling. Enligt inspektörernas bedömning har således skolan fortfarande inte en likabehandlingsplan som kan anses uppfylla lagens krav. Se vidare kommunrapporten.

Utifrån den befintliga planen bedömer inspektörerna att skolan ändå bedriver ett målinriktat arbete för att förebygga trakasserier och kränkningar. Skolan har bland annat ett mobbningsteam som består av biträdande rektor, kurator och tre lärare som arbetar med såväl förebyggande som akuta insatser. För de senare utgör den så kallade Farsta-modellen en förebild, med undantag från att föräldrarna involveras i ett tidigt skede då en elev blivit kränkt eller trakasserad. Var tredje vecka träffar mobbningsteamet de s.k. klasstödjarna, som består av en pojke och flicka i varje klass som har till uppgift att observera vad som händer i samspelet mellan eleverna. Klasstödjarna får också viss utbildning av mobbningsteamet. Vid intervjuer och samtal med eleverna framkom att det var populärt att vara klasstödjare och att flera av de utsedda betraktade det som ett hedersuppdrag. Även lärarna har till uppgift att arbeta förebyggande, vilket de gör genom inslag i undervisningen som livskunskap, social och emotionell träning (SET) med bland annat rollspel samt konflikthantering. Massage är ett annat inslag med liknande syfte.

Skolan skall enligt läroplanen sträva efter att eleverna tar ett personligt ansvar för sina studier och att de i takt med stigande ålder och mognad successivt utövar ett större inflytande. Lärarna och eleverna beskrev hur denna strävan återspeglas framför allt i olika temaarbeten där eleverna ges möjlighet till inflytande över innehåll och arbetssätt. Inspektörerna kunde konstatera att eleverna gavs goda möjligheter till eget initiativ- och ansvarstagande inom ramen för olika temaarbeten.

Skolan har en handlingsplan för elevinflytande som i enlighet med läroplanen anger att eleverna ska få kunskap om demokratins principer och utveckla sin

förmåga att arbeta i demokratiska former. Flera olika samverkansorgan finns på skolan och förutom klassråd och elevråd finns även ett skolråd där diskussioner sker direkt mellan elevrepresentanter och biträdande rektor. Inspektörernas bedömning är att skolan är medveten om vikten av elevinflytande och aktivt främjar ett sådant på olika sätt.

En handlingsplan finns även för samarbetet mellan hem och skola. Ett konkret uttryck för denna är en samverkansgrupp med föräldrarepresentanter från alla klasser, lärarrepresentanter från de olika arbetslagen samt biträdande rektorer. Majoriteten av föräldrarna upplevde att samverkan med skolan fungerade väl, även om vissa framförde önskemål om en utökad övergripande information om skolans verksamhet och utvecklingsplaner.

Styrning och ledning samt kvalitetsarbete

Rektorsorganisationen för Alvikensskolan hade vid inspektionen nyligen förändrats. Verksamheten leddes av rektorn för Humleskolan, med stöd av två biträdande rektorer. Samtliga har pedagogisk utbildning. Rektorn och en av de biträdande rektorerna har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Den andre av de biträdande rektorerna, som tilldelats ett centralt ansvar för skolans utveckling, har genomgått en ledarskapsutbildning men ännu inte den statliga rektorsutbildningen. Skolan har även en s.k. skolutvecklingsgrupp i vilken skolledningen för en kontinuerlig dialog med representanter från skolans fyra arbetslag om skolans verksamhet och utvecklingsbehov.

Vid inspektionen uppgav rektorn att han ägnar ca 90 procent av sin arbetstid åt verksamheten vid Humle skola och ca 10 procent åt Alvikensskolan och att ansvaret för verksamheten vid Alvikensskolan delegerats till en av de biträdande rektorerna. Av intervjuer med lärare och elever framgick också att den biträdande rektorn utövar det egentliga rektorskapet för Alvikensskolan. Ansvar och befogenheter stämde därmed inte överens. Rektorn fick visserligen kontinuerligt information om verksamheten men ansåg sig själv ha begränsade möjligheter att delta i elevvårdskonferenser, att hålla sig förtrogen med den dagliga pedagogiska verksamheten och att utöva det pedagogiska ledarskap som vilar på rektorn. Det som i intervjun med skolledningen framträder som en förklaring till den nuvarande ledningsorganisationen är att ambitionen varit att främja ett F–9-perspektiv och en samverkan mellan skolenheterna som tidigare saknats samt att stödja en nyutträd skolledare för Alvikensskolan med mer begränsad erfarenhet. Även om dessa aspekter är väsentliga, bedömde inspektörerna ändå vid inspektionstillfället att den då gällande ansvarsfördelningen, dvs. att den biträdande rektorn hade merparten av det ledningsansvar som vilar på rektorn, inte stod i överensstämmelse med skolförfattningarnas krav. Bromölla kommun har efter inspektionen ändrat sin ledningsorganisation genom att den biträdande rektorn blivit rektor för skolan, och författningarnas krav är enligt inspektörernas bedömning därmed uppfyllda.

En arbetsplan skall enligt förarbetena till läroplanen ha en bärande funktion i skolan och vara ett aktivt styrintstrument för verksamheten. I denna skall personal och representanter för elever och föräldrar omvandla de nationellt fastställda målen till verksamhetsmål för skolan. Ansvaret för upprättandet och utvärderingen av arbetsplanen har rektorn. Vid inspektionstillfället saknade Alvikensskolan en aktuell arbetsplan men arbetet med att ta fram en sådan pågick. Inspektörerna förutsätter att arbetet fullföljs.

Lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna har tagits fram för svenska, engelska och matematik och målen har förtydligats för eleverna. I övriga ämnen har ett lokalt tolkningsarbete av de nationella målen påbörjats. Inspektörerna bedömer att skolan bör fortsätta arbetet med att utveckla en samsyn kring målen för utbildningen samt att konkretisera dessa för eleverna.

Alvikensskolan har en kvalitetsredovisning som innehåller mål, analys av måluppfyllelse och åtgärder för utveckling i enlighet med förordningens krav. Kvalitetsredovisningen bygger på underlagsmaterial från personalen som sedan sammanställts av rektorn i samarbete med skolans specialpedagog. Elever och föräldrar har dock inte varit delaktiga. Inspektörerna bedömer att en samverkan i kvalitetsarbetet behövs i detta avseende för att uppfylla förordningens krav.

Inspektörerna kunde för övrigt notera att skolan aktivt reflekterat över elevernas resultat i svenska, engelska och matematik och vidtagit åtgärder för att utveckla undervisningen utifrån detta. Ett konkret exempel gäller tidigare svaga resultat på de nationella proven i matematik som lett till kompetensutveckling av personalen i laborativ matematik och en utveckling av undervisningen i denna riktning. Det kan enligt inspektörerna ses som ett exempel på ett aktivt kvalitetsarbete.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Den organisationsförändring som Alvikensskolan nyligen genomgått har förutom en förändrad rektorsorganisation även inneburit en förändrad gruppindelning av eleverna. Gruppindelningen har i förhållande till tidigare en gemensam struktur som innebär att undervisningen i F-2 bedrivs åldersblandat medan övriga årskurser har åldershomogena grupper.

Inspektörerna bedömer att Alvikensskolans undervisning ligger väl i linje med läroplan och kursplaner. En samverkan mellan olika lärare finns som innebär att undervisningen i olika ämnesområden samordnas vilket ger eleverna möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Varierade arbetsformer och arbetssätt kunde iaktas under lektionsbesöken, där eleverna arbetade såväl självständigt som tillsammans med andra och visade en lust att lära. Lektionsbesöken vittnade om en lugn och trygg stämning, liksom ett gott förhållande mellan pedagoger och elever. Skolan arbetar även aktivt med hälsobefrämjande arbete och utrymme har dagligen skapats för planerade fysiska aktiviteter. En nära samverkan finns därtill med närsamhället genom ett flertal studiebesök på olika arbetsplatser som bidrar till att vidga och berika elevernas lärande.

Utvärdering av lärandet

I enlighet med ett kommunövergripande beslut sker årskursvisa kartläggningar av elevernas lärande i framför allt svenska och matematik och varje elev har en s.k. elevmapp. Mappen innehåller resultat från kartläggningar samt nationella diagnoser och prov, kunskapsprofiler för mål att uppnå i årskurs 5, individuell utvecklingsplan, eventuella åtgärdsprogram, hälsoupplýsning samt förteckning över annan dokumentation, exempelvis från elevvårdskonferensen samt annat som kan vara av betydelse för elevens utveckling. Elevens mentor svarar för att en kontinuerlig uppdatering sker. Med undantag från sekretessbelagd information lämnas elevmappen, i samband med överlämnandekonferenser, till den skola som eleven går vidare till efter årskurs 6.

Utvecklingssamtal genomförs på Alvikensskolan en gång per termin. Enligt grundskoleförfordningen skall läraren vid utvecklingssamtalet i en framtidsytande individuell utvecklingsplan, skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Vidare anges i förordningen att planen bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanerna och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets allmänna råd för individuella utvecklingsplaner.

Föräldrar och elever var i huvudsak nöjda med den information de fick vid samtalen, även om några föräldrar uppfattade informationen som vag och andra upplevde att det fanns en tendens att elevens brister fokuserades mer än elevens styrkor. Inspektörerna kan konstatera att elevernas individuella utvecklingsplaner endast omfattar uppgifter om elevernas kunskapsutveckling samt insatser och mål för fortsatt utveckling i ämnena matematik, svenska och engelska. Den individuella utvecklingsplanen bör dock även kunna omfatta andra typer av mål för elevens utveckling.

Individanpassning och stöd

Det flexibla arbetssätt som tillämpas och samverkan mellan lärare ger goda möjligheter till individanpassning och stöd i det vardagliga skolarbetet. En tidig identifiering sker av elever i behov av särskilt stöd genom de kartläggningar som systematiskt genomförs. Kartläggningarna ligger sedan även till grund för resursfördelningen. Vid behov upprättas åtgärdsprogram, som dock enligt inspektörerna skulle kunna göras mer konkreta avseende elevens förmågor, behov och åtgärder.

Skolans elevvårdsteam har ett centralt ansvar för de särskilda stödinsatserna. Teamet består av en psykolog, en kurator och en specialpedagog och kan därmed erbjuda såväl psykosocialt som specialpedagogiskt stöd. Kuratorn arbetar exempelvis med utbildning och handledning av personalen och med stödsamtal med elever och föräldrar. Specialpedagogen arbetar huvudsakligen övergripande, i nära samarbete med skolledningen, och med handledning av lärarna men även i viss mån med direkt stödundervisning. Inspektörerna bedömer att skolan bedriver ett gott arbete för att tidigt identifiera och ge stöd åt elever i behov av särskilt stöd.

Sammanfattning

Alvikensskolan har nyligen genomgått en omorganisation, då bland annat rektorsfunktionen förändrats. Vid inspektionstillfället hade en av de biträdande rektorerna i stort sett hela det ledningsansvar som vilar på rektorn. Med de förändringar som kommunen därefter gjort av sin ledningsorganisation, bedömer inspektörerna att skolförfattningarnas krav är uppfyllda vad gäller ledningsansvaret för skolan.

Skolans kvalitetsredovisning måste utarbetas i samverkan med eleverna. Vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta i arbetet.

Inspektörerna bedömer att Alvikensskolans undervisning ligger väl i linje med läroplan och kursplaner. Skolan bör dock fortsätta utveckla en samsyn kring målen för utbildningen och förtydliga dessa för eleverna.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning

Utifrån hänsyn tagen till olika organisatoriska, kompetensmässiga och lokal-anknutna faktorer har kommunen fattat beslut om att hem- och konsumentkunskap för de tidigare åren i första hand ska förläggas till årskurs 6. På Alvikensskolan bedrivs dock till viss del undervisning i ämnet under tidigare årskurser, inom ramen för olika temaarbeten. Se vidare kommunrapporten.

Elevens val ges inte något eget utrymme utan betraktas istället som en inordnad del i det temaarbete som bedrivs. Eleverna kan emellertid inte identifiera detta som ett eget val för fördjupning eller breddning i ett valfritt ämne. Elevens val genomförs följaktligen inte i enlighet med författningarna, då eleverna inte har möjlighet att göra ett medvetet val ur ett allsidigt urval av skolans ämnen.

Personal och materiella resurser

Samtliga lärare och fritidspedagoger har pedagogisk utbildning och de används ofta flexibelt utifrån sin pedagogiska inriktning. Lärartätheten är enligt Skolverkets statistik 8,3 lärare per 100 elever, vilket är i nivå med kommunens genomsnitt (8,4) och högre än rikets (6,8).

Inspektörerna bedömer att lokalerna i huvudsak är ändamålsenliga om än i behov av upprustning. Bristen på grupprum utgör också en begränsande faktor, inte minst för de temaarbeten som bedrivs. Skolan har tillgång till ett bibliotek och en utbildad bibliotekarie som nära samarbetar med lärarna. Tillgången och kvaliteten på läromedel och kompensatoriska hjälpmedel är god, liksom dator-tillgången enligt inspektörernas iakttagelser och intervjuer med skolans personal och elever.

Sammanfattning

Verksamheten vid Alvikensskolan har goda förutsättningar i fråga om tillgång till personal med pedagogisk utbildning som är relevant för den aktuella undervisningen. De materiella förutsättningarna är också överlag goda eller godtagbara.

Elevens val genomförs inte i enlighet med författningarna, då eleverna inte har möjlighet att göra ett medvetet val ur ett allsidigt urval av skolans ämnen.

Datum	Ort
2007-04-27	Lund

Birgitta Henecke

Lennart Hansson